

Bibliografie

1. Barrow, R., *Academic freedom: its nature, extent and value*. *British Journal of Educational Studies*, 57 (2), 2009, pp. 178-190.
2. Johan P.Olsen and Ase Gornitzka, *Comprendre la signification du changement dans la gouvernance de l'université*. Organisation et performances de l'université, in: AIU Horizons fevrier 2006, Vol.11.4-12.1, p. 4,6,10. CARÉ, Jean-Marc, 1983.
3. Socaciu, Emanuel, Vică, Constantin, Mihailov, Emilian, Gibeau, Toni, Mureșan, Valentin, Constantinescu, Mihaela, *Etică și integritate academică*, Editura Universității din București, București, 2018, pp. 97-104.
4. Gremalschi, Anatol, Vremiș, Maria, Vladicescu, Natalia, *Etica și integritatea academică în învățământul general*, Chișinău, 2016), pp.77-82. <http://www.old.gov.md/homepage.php?l=roPIERRA>

FENOMENUL TRANSPOZIȚIEI ÎN CORELAȚIE CU CEL AL OMONIMIEI GRAMATICALE. INTERFERENȚE CU TRANSPOZIȚIA

Angela COPACINSCHI, lector superior

Summary

The translation usually known as transposition marks the evidence of the functional equality among the elements of the nature and the diversity inside the phrase. Summing up these notices we can say that at least the category of adjective has some similarities through semantic-pragmatic characteristics, particularly the ability of subdivision. Semantically, adjectives are used to characterize a noun designating a person or an object in terms of quality. It should be noted that the adjective is not the only way express the quality of an object. French language has multiple ways of highlighting the quality of an object, for example a noun used in postposition towards the determined term, an adnominal complement, a relative sentence.

Cercetarea **omonimiei** necesită a demarca omonimia *gramaticală* de cea *lexicală*. Omonimele gramaticale sau omoformele, identice formal, denotă valori gramaticale deosebite. În lucrarea de față ne propunem să examinăm mecanismul și cauzele transpoziției în domeniul adjectivului și al adverbului în limbile română, franceză și italiană: sunt analizate adjectivele transpuse în categoria adverbului, adverbele care trec în clasa adjectivului, substantivele transpuse în categoria adjectivului, adjectivele – în clasa substantivului. Din acest punct de vedere, prezintă interes relația ternară: *conversia* – *transpoziția* – *omonimia*.

În acest studiu se va ține cont de dualismul semnului lingvistic din perspectiva funcțională, pornind de la elucidarea esenței transpoziției în raport cu adjectivizarea și adverbializarea, descrise în limba sursă – română și limbile țintă – franceza și italiana. Demersul teoretic, contrastiv și, parțial, cel stilistic constituie direcțiile de investigație, orientate spre a stabili corelația dintre conversie, transpoziție și omonimie.

Disponem de unele materiale care ne permit să observăm fenomenul menționat cu referire la cel al **conversiei** și al **omonimiei gramaticale**. Credem că sunt indispensabile și unele incursiuni privind semnul lingvistic, transpoziția fiind definită adesea drept un transfer al semnului lingvistic în condiții neobișnuite.

În domeniul limbii franceze, obiectul de studiu îl formează atât expresiile V+adjectiv scurt, interpretate ca expresii libere, ce manifestă tendința spre idiomatizare, cât și adjectivele în funcție adverbială.

Abordând formarea adjectivelor în limba franceză, savantul Charles Bally [1, p. 397] evidențiază, alături de *sens* și *structură*, un alt criteriu de diferențiere a adjectivului, și anume *derivarea improprie*. O serie de adjective au fost create prin derivare improprie (conversie) de la următoarele părți de vorbire:

- substantive, mai cu seamă de la cele ce exprimă culoarea:

1. *de culoarea cireșii, de culoarea smântâniei, alb-bej, castaniu;*

2. *cerise, crème, marron;*

3. *ciliegia, crema, marrone;*

• verbe, inclusiv unele moduri nepersonale ale acestora, bunăoară participiile:

1. *rătăcitor, aderent;*

2. *errant, adhérent;*

3. *vagando, aderente* [4, p. 45].

• participii cu valoare adjectivală:

1. *veștezit, rupt;*

2. *fanée, cassée;*

3. *sbiadito, rotto;*

• adverbe:

1. *un homme bien;*

2. *un om bine;*

3. *un uomo buono.*

A se compara exemplele:

1. *Eu am fost nespus de emoționat, nu numai de acest rol ... ci și, mai ales de această persoană [Rachel, atât de nobilă și populară].*

2. *J'ai été fortement touché, non seulement de ce rôle... mais touché surtout de cette personne [Rachel], si noble et si peuple (Michelet).*

3. *Sono rimasto fortemente colpito, non solo di questo ruolo ... ma toccato soprattutto da quella persona [Rachel], così nobile e così di popolo (Michelet).*

O situație similară denotă îmbinările:

1. *O cercetare artistică* (M. Proust).

2. *Une recherche artiste.*

3. *Una ricerca artistica.*

Comparând mostrele de mai sus, remarcăm utilizarea substantivului *peuple*, cu valoare adjectivală, în calitate de parte

omogenă a adjectivului *noble*: *si noble et peuple*. În limba italiană apare sintagma: *così nobile e così di popolo*, iar în limba română situația diferă, întrebându-se două adjective: *atât de nobilă și populară*.

De notat substantive folosite ca adjective invariabile, cărora în română și italiană le corespund îmbinările *de culoarea cireșii*, respectiv *di colore dei ciliegi* :

1. *Rochii de culoarea cireșii.*
2. *Des robes cerise.*
3. *Abiti di colore dei ciliegi.*

De asemenea, ca rezultat al transpunerii substantivelor prin derivare improprie, apar adjectivele ce desemnează culoarea:

1. *de culoarea cireșii, maro, portocaliu;*
2. *cerise, marron, orange;*
3. *ciliegia, marrone, arancio.*

Comparați:

1. *costum maro, rochie gri, culoare oranj;*
2. *costume brun, habit gris, orange;*
3. *vestito marrone, abito grigio, arancione.*

Iată câteva exemple concludente în care sesizăm dificultăți la redarea nuanțelor de culori în idiomurile studiate:

1. *Cette année, la mode était des couleurs jaunes, vieux rose, violet d'évêque, scabreuse et vert d'eau* (M. Barriès).
2. *În acest an, au fost în vogă culorile galbenă, trandafirică pală?, violetă, de nuanța mantiei episcopale, și verde.*
3. *Quest'anno la moda era giallo, rosa polveroso, viola vescovo, acqua scabroso e verde.*

De remarcat unele adjective, care, deși provenite de la substantive, nu sunt invariabile, ci se acordă, asemenea adjectivelor calitative, cu substantivele determinate:

1. *des succès monstre* sau *des succès monstres*;
2. *succes monstreu*;
3. *successo monstuoso.*

Și în română sunt posibile cazuri similare: *lovitură-șoc, succes-monstru*.

După sens, adjectivele denotă, în funcție de situație și context, o caracteristică esențială:

1. *La poésie lyrique ↔ la poésie épique.*

2. *Poezia lirică ↔ poezia epică.*

3. *Poesia lirica ↔ poesia epica.*

1. *La géométrie plane ↔ la géométrie dans l'espace.*

2. *Geometria plană ↔ geometria în spațiu.*

3. *Geometria piana ↔ geometria nello spazio.*

1. *Călătoria prezidențială-călătoria Primului ministru.*

2. *Le voyage présidentiel ↔ le voyage du Premier ministre.*

3. *Viaggio presidenziale ↔ Viaggio del Primo ministro.*

În limbile română și italiană, partea de vorbire analizată dezvăluie aceeași funcție.

Menționăm adjectivele denominative din limba franceză, terminate în -u, derivate prin sufixare de la substantivele ce denumesc obiecte concepute în mod natural, ca părți constitutive ale altor obiecte. Acestea, de regulă, sunt clasificate conform ordinii lor de apariție într-un dicționar invers:

1. *Barbu, griffu, touffu, feuillu, poilu, velu, chevelu, joufflu, mamelu, goulu, charnu, cornu, crépu, lippu, ventru, pansu, fessu, ossu, bossu, moussu, moustachu, branchu, têt, pointu.*

Acestora le corespund în limba română adjectivele în -os, -ut, -at:

2. *barbu – bărbos, têt – căpos, charnu – cărnos, bossu – ghebos, cocoșat, langu – limbut, pointu – punctat, oreillu – urechiat.*

3. În limba italiană, au ca echivalente adjectivele în -oso, -uto, -ello, -ento:

3. *furioso – furios, barbuto – bărbos, cespuglioso – tufos, frondoso – frunzos, peloso – păros, cicciettello – grăsuț, goloso – avid, carnosu – cărnos, cornuto – cornorat, corpulento – corpulent,*

panciuto – pântecos, ossuto – osos, muschioso – acoperit cu mușchi, baffuto – mustăcios.

Să examinăm mostrele:

1. „*Les Athéniens sont barbus – Eusèbe n’as pas de barbe – Donc Eusèbe n’est pas un Athénien*” .

2. *Atenienii sunt bărboși – Eusèbe nu are barbă – Deci Eusèbe nu este un atenian.*

3. *Gli Ateniesi sono barbuti – Eusebio non ha la barba – Così Eusebio non è un ateniese* [5, p. 106].

Exemplele citate formează un silogism a cărui validitate se bazează pe echivalența semantică a expresiilor:

1. *a avea barbă și a fi bărbos;*
2. *avoir une barbe și être barbu;*
3. *avere una barba essere barbuto.*

Limba franceză actuală posedă o multitudine de adjective de acest tip, apte de a exprima sau a realiza o semnificație a virtualității (?):

1. *barbu, bossu, moustachu;*
2. *bărbos, cocoșat, mustăcios;*
3. *barbuto, baffuto, sgorbio,*

sau caracterul intensiv al unei părți raportate la întreg:

1. *ventru, pansu, fessu;*
2. *pântecos, grăsulean, șoldos;*
3. *panciuto, cicciotello, con coscie grandi* [5, p. 280].

Ni se pare că nu sunt productive adjectivele de felul:

1. *oreillu, brassu, jambu, langu;*
2. *în română le-ar corespunde: urechiat, limbut;*
3. *orecchiuto, linguacciuto* etc., a căror frecvență, de exemplu, în franceză, este extrem de redusă.

Și în limba română se atestă exemple similare: astfel substantivele **cap** și **șold** constituie baza derivațională a adjectivelor **căpos** și **șoldos**, care semnifică, respectiv „cu un cap mare” și „cu șolduri proeminente”. Frecvența acestora este scăzută.

Un număr important de adjective în *-eux* sunt de asemenea formate de la substantivele care denotă componenta SN₁ în construcția SN₀ + **avoir** + SN₁. Sintagma atributivă echivalează semantic cu structura **avoir** + SN₁, în care substantivul SN₁ reprezintă radicalul adjectivului în funcție de atribut:

1. *La tige est épineuse = La tige a des épines.*
2. *Tulpina este spinoasă = Tulpina are spini.*
3. *Il fusto è spinoso = Il fusto ha spine.*

Adjectivele de felul:

1. *boutonneux, nouveaux, goitreux, écailleux, fièvreux;*
2. *coșuros, noduros, gușat, solzos, febril* etc. redau același raport ca și substantivul *épine / mă răcine, spin / spine* cu adjectivul *épineux / spinos / spinoso*.

În limba italiană semnalăm echivalentele:

4. *brufoloso, nodoso, gozzoso, squamoso, febbrile.*

Echivalență semantică nu comportă doar adjectivele sau substantivele unite printr-un raport derivativ. Raportul partitiv poate să nu fie exprimat prin **avoir** + SN₁, ci să se preteze unei parafrazări, prin intermediul îmbinării atributive ce inserează adjectivul, chiar dacă lipsește legătură morfologică cu substantivul SN₁ [3, p. 301]:

1. *n' avoir pas (encore) de barbe = être imberbe;*
2. *a nu avea (încă) barbă = a fi fără barbă;*
a nu avea barbă = a fi imberb;
3. *non avere (ancora) la barba = essere imberbe;*

1. *n' avoir pas / plus de cheveux = être chauve.*

În limba română:

2. *a nu avea păr = a fi chel.*

În limba italiană:

3. *non avendo i capelli = è calvo.*

Adjectivele relative inapte a desemna calități nu au grade de comparație. Cu toate acestea, li se poate atribui semnificația calitativă și, drept consecință, ele devin capabile să exprime gradele de comparație:

1. *Atends un peu : à quatre ans, tu seras peut-être plus bourgeois que moi !* (Martin du Gard)

2. *Așteaptă puțin : la patru ani tu vei fi poate mai burghez decât mine!*

3 *Aspetta poco: a quattro anni tu sarai, forse più borghese di me!*

Adjectivele relative cu valoare terminologică, ce indică, de obicei, o însușire permanentă nu se schimbă gradual și nu sunt folosite în predicatul nominal, cum ar fi:

1. *metalurgic, textil, chirurgical, geologic, federal;*

2. *métallurgique; textile; chirurgical, géologique, fédéral;*

3. *metallurgico; tessile; chirurgico, geologico, federale.*

Iată un exemplu concludent:

1. *Tartarin et Tarascon connut alors une autre Algérie non moins cocasse et formidable, l'Algérie des villes, processive et avocassière* (A. Daudet).

2. *Tartarin și Tarascon cunoscuse atunci o altă Algeria, nu mai puțin comică și formidabilă, Algeria orașelor, a proceselor și a avocaților.*

3. *Tartarin e Tarascon conobbe allora un'altra Algeria meno divertente e formidabile, l'Algeria delle città, dei processi e degli avvocati.*

Este de menționat că numai unele adjective trec în categoria adverbului. Rezultatele cercetării noastre, pe lângă valoarea lor practică (recomandări referitoare la ortografierea adverbilor, întocmirea dicționarelor), ar avea și o importanță teoretică în ceea ce privește determinarea mai precisă a apartenenței cuvântului la diferite părți de vorbire, la definirea cuvântului, a conversiei ca fenomen lingvistic.

Ne propunem să elucidăm, în primul rând, factorii esențiali ce condiționează trecerea substantivelor și adjectivelor în categoria adverbilor. Vom releva grupele de substantive care capătă valoare

adverbială și criteriile ce permit a delimita construcțiile (prepoziție +substantiv) adverbializate de cele neadverbializate.

Ținem să observăm că și unele adjective și substantive trec în categoria adverbului. Autorii *Gramaticii academice a limbii române* consideră fenomenul în cauză ca unul eminent sintactic: anumite forme ale adjectivelor și participiilor, uneori și ale substantivelor se transformă în adverbe numai prin schimbarea întrebuințării lor [6].

Potrivit altor opinii, acesta ar fi un fenomen stilistic sau sintactico-stilistic. Credem că trecerea substantivelor fără prepoziție în categoria adverbilor reprezintă un proces lexico-gramatical de formare a cuvintelor [Motivați!!]. În continuare vom încerca să analizăm, în măsura în care ne permite spațiul relativ redus, funcția unor substantive adverbializate, care, înainte de a trece în categoria adverbilor de mod, au fost la origine comparații sau construcții prepoziționale [2, p. 78].

În baza criteriilor *logico-semantic, morfologic și sintactic*, vom examina relația adjectivului cu substantivul, verbul și adverbul în limbile română, franceză și italiană, vom demonstra natura gramaticală a adjectivului, ținând cont de *specificul gramatical și logico-semantic* al clasei vizate în relație cu cea a substantivului, a verbului și a adverbului.

În idiomurile comparate, unele adverbe trec în categoria adjectivului, ca în exemplele:

1. *El cântă bine* – *Un om bine.*
2. *Il chante bien* – *un homme bien.*
3. *Lui canta bene* – *un uomo per bene.*

În concluzie putem considera acest transfer drept un fenomen stilistic sau sintactico-stilistic.

Bibliografie

1. BALLY, Ch., *Obșciaia lingvistica i voprosi frantuzscogo iazîca*, Vîschaia școla, Moscova, 1955.
2. COTELNIC, F., *Adverbializarea numelui*, Chișinău, 1968.

3. FREI, H., *La grammaire des fautes*, Editions Nathan, Paris, 1982.
4. GRANDE DIZIONARIO, Mondadori, Milano, 1990.
5. ZINGARELLI, N., *Dizionario della lingua italiana*, Mondadori, Milano, 1973.
6. [https://www.google.com/search?q=Gramatica+academica+a+limbii+rom%C3%A2ne&oq=Gramatica+academica+a+limbii+rom%C3%A2ne&aqs=chrome..69i57.10427j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8].

METODE EURISTICE ÎN PREDAREA-ÎNVĂȚAREA- EVALUAREA LIMBII FRANCEZE

Anastasia SAVA, lector universitar

Summary

The new didactic methodology of the process teaching-learning-evaluation of French language emphasizes certain aspects of modernization and improvement of didactic methods:

- *to emphasize the heuristic character of activism and creativity of teaching / learning methods;*
- *to ensure the dynamic and open character of the methods;*
- *to diversity the methods;*
- *to highlight character of the practical – formative methods.*

Pentru a asigura efectul performativ al metodei euristice în dezvoltarea comunicării orale și a gândirii creative în limba franceză, profesorul va realiza o lecție dinamică, formativă, motivantă, reflexivă, creativă. Doar așa se poate vorbi în prezent în didactica limbilor străine de predare/învățare euristică. **Predarea**, din perspectiva didacticii moderne, reprezintă o activitate de comunicare [7, p. 18]. Ea este percepută ca o activitate atât relațională, cât și conștientă, după cum precizează *Ch. Puren* [6, p. 57] este „punerea în practică de către profesor a unui ansamblu coerent de principii explicite, în particular pedagogice, lingvistice și psihologice.

Introducerea metodelor euristice în activitatea de predare face explicită dovada realizării lecțiilor cu accent pe organizare și